سیمین به‌روایت ویکتوریا

ویکتوریا دانشور در سالگرد تولد خواهرش، از خاطرات این نویسنده بزرگ می‌گوید

۱۲

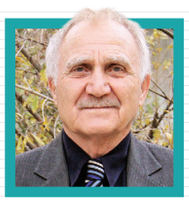

امجدیه پایتخت فوتبال بود

خاطره‌بازی با حسین کلانی؛ از جشن صعود به المپیک تا حضور خانواده‌ها در نخستین استادیوم پایتخت

۱۳

بیشتر مدیران و کارآفرینان ما یادشان می‌رود فکر کنند

حسین سلطانی، کارآفرین دانش‌بنیان عرصه سرگرمی، از راز و رمزهای موفقیت می‌گوید

۱۵

بازی در نقش منفی عیب و عار نیست

سیدجواد هاشمی: بازیگرانی هستند که برای امرار معاش با کلاه و عینک آفتابی مسافرکشی می‌کنند

سعیده مرادی

سیدجواد هاشمی هرچند سوپراستار و نقش اول فیلم‌ها و سریال‌ها نیست، اما از چهره‌های مطرح و محبوب سینما و تلویزیون به‌شمار می‌رود که مخاطبان و دنبال کننده‌های زیادی دارد. او را اغلب به واسطه بازی در نقش رزمندگان و کاراکترهای مثبت و معنوی به یاد و خاطر داریم، هرچند ساخت و ایفای نقش در چند فیلم سینمایی و برنامه ویژه کودک و نوجوان باعث شده تا برای نسل جدید و بچه‌های کم‌سن و سال که ذهنیت و خاطره‌ای از فیلم‌های جنگی و پلیسی جواد هاشمی ندارند، هم چهره‌ای محبوب و شناخته شده باشد. در این شماره با این معلم، بازیگر، کارگردان، نویسنده و مجری به گفت‌وگو نشسته‌ایم.

چند سالی می‌شود که مسائل و مشکلات بسیاری را در جامعه شاهد هستیم. از انواع آسیب‌های اجتماعی گرفته و گرانی و تورم و شرایط بد اقتصادی ناشی از تحریم‌ها تا محدودیت‌های کرونایی که باعث شده حال و روز مردم چندان خوش نباشد. این حال و روز نامساعد جامعه چه تأثیری روی هنر و هنرمندان گذاشته است؟

شاید از بیرون این نگاه و نظر بین مردم وجود داشته باشد که تمام هنرمندان وضع مالی خوبی دارند و هیچ مشکل اقتصادی و کمبودی در زندگی آنها نیست، اما واقعیت چیز دیگری است. وضعیت اقتصادی موجود در کشور روی زندگی و فعالیت بازیگران هم تأثیر خود را گذاشته است. البته هستند یکسری از بازیگران، کارگردان‌ها و دیگر فعالان حوزه هنر که اوضاع مالی خوبی دارند اما شرایط مالی اغلب هنرمندان در این روزها خوب نیست و فشار مضاعفی به قشر متوسط و روبه پایین جامعه هنرمندان وارد می‌شود. خودم به شکل‌های مختلف از بازی گرفته تا مجری‌گری و فعالیت‌های دیگر کسب درآمد می‌کنم، اما خب این شرایط برای تمام هنرمندان مهیا نیست. حال و روز این گروه از بازیگران و هنرمندان روزبه‌روز بدتر می‌شود. بنابراین لازم است مسئولان برای هنر و این بخش از جامعه هنری کشور فکری بکنند.

در این وضعیت هنرمندان از چه راهی امرار معاش می‌کنند؟

خب هم‌اکنون شرایط به‌گونه‌ای است که در کنار فعالیت‌های هنری باید شغل دوم هم داشته باشیم تا بتوانیم گذران زندگی کنیم. من بسیاری از بازیگران و هنرمندان را می‌شناسم که برای امرار معاش مسافرکشی می‌کنند، اما کلاه و عینک می‌گذارند تا شناخته نشوند.

درگذشته کارهای فاخر و ماندگاری در حوزه کودک و نوجوان تولید می‌شد و کودکان و نوجوانان دهه‌های گذشته همین امروز هم خاطرات خوب و شیرینی از آن برنامه‌ها و تولیدات دارند. متأسفانه طی سال‌های اخیر چه در سینما و چه رادیو و تلویزیون به حوزه کودک و نوجوان کم توجهی شده است. اگر کاری هم تولید شده آنقدر قوی و نافذ نبوده که بتواند مخاطب کودک و نوجوان را جذب کند. این کم‌توجهی و کم اثر بودن ناشی از چیست؟

۳عامل مهم باعث شده تا کارهای خوبی در زمینه کودک و نوجوان ساخته نشود و در نتیجه شاهد ریزش مخاطب در این بخش باشیم. نخستین موضوع کم‌توجهی مسئولان و متولیان تولید به حوزه کودک و نوجوان است. متأسفانه آنها به هیچ عنوان این گروه سنی را جدی نمی‌گیرند و از وزارت ارشاد گرفته تا رسانه‌ای مانند تلویزیون فقط به ساختن کارهای سبک و کم هزینه در این حوزه بسنده می‌کنند. البته شاید کارهای ترکیبی مانند عمو پورنگ ساخته شود که کاری قوی و پرمخاطب است، اما کارهایی از این دست را هم به‌ندرت شاهد بوده‌ایم. در سینما هم ساخت فیلم به یارانه و کمک‌های مالی نیاز دارد، اما برای تولید محتوا در حوزه کودک و نوجوان کمکی از سوی هیچ نهادی صورت نمی‌گیرد و هیچ‌کدام از مسئولان به داد سینمای کودک و نوجوان نمی‌رسند و هیچ اتفاق تازه و خاصی در این زمینه رخ نمی‌دهد. من تاکنون ۷فیلم برای گروه سنی کودک و نوجوان ساخته‌ام که از این تعداد ۵فیلم اکران و با استقبال خوب مخاطبان روبه‌رو شده است اما با وجود استقبال خوب کودکان و نوجوانان حتی پولی که برای ساخت این فیلم‌ها هزینه شده بود هم برنگشت. البته فیلم‌هایی که من ساخته‌ام، فیلم‌های گرانی هستند که به لحاظ کیفیت و محتوا می‌تواند با فیلم‌های روز دنیا رقابت کند و جزو پرفروش‌ترین فیلم‌های دوره خودشان محسوب می‌شوند. در مجموع بازخورد خوب کارهایی از این دست نشان می‌دهد که فیلم خوب همیشه مخاطب خودش را دارد. فیلم خوب هم زمانی ساخته می‌شود که پول لازم وجود داشته باشد و پول لازم هم زمانی تأمین می‌شود که مسئولان حمایت کنند.

موضوع بعدی بی‌توجهی خانواده‌هاست. در واقع خانواده‌ها مانع دوم تولید آثار خوب در حوزه کودک و نوجوان هستند. متأسفانه امروزه خانواده‌ها ذائقه و نیاز بچه‌ها به خوراک فرهنگی خوب را جدی نمی‌گیرند و ترجیح می‌دهند که اگر می‌خواهند به سینما بروند فقط به تماشای فیلم‌های رده سنی بزرگسال بنشینند. خب وقتی من فیلم تولید می‌کنم و خانواده بچه را سینما نمی‌برد، سرمایه‌گذار هم دیگر به این حوزه ورود نمی‌کند و می‌گوید پولش برگشت ندارد. خب اگر چند میلیون کودک و نوجوان به سینما بروند و فیلم کودک و نوجوان تماشا کنند آن وقت سرمایه‌گذار هم ترغیب به هزینه کردن و سرمایه‌گذاری در این بخش می‌شود. بنابراین نیاز است که خانواده‌ها نیز دیدگاه خودشان را تغییر داده و به نیازهای فرهنگی فرزندان خود بیشتر توجه کنند. همچنین یک عادت بدی که در سال‌های اخیر رواج پیدا کرده است، دانلود فیلم‌های سینمایی است که یکسری از خانواده‌ها اقدام به انجام این کار می‌کنند. آنها تفکرشان این است که به جای اینکه مبلغ زیادی را صرف خرید بلیت سینما کنند با یک جست‌وجو در اینترنت و با فشار یک دکمه فیلم مورد نظرشان را دانلود و تماشا کنند. این موضوع باعث می‌شود تا فیلمی که زحمت و هزینه بسیاری برای تولید آن صرف شده است، آنقدر که باید و شاید فروش نداشته باشد و حتی هزینه تولید آنها هم به سازندگان آن برنگردد.

و نکته سوم؟

موضوع سوم هم به اقبال تهیه‌کننده‌ها در تولید فیلم کودک و نوجوان برمی‌گردد. آنها که کمتر به سراغ این قبیل کارها می‌روند. بارها شاهد این موضوع بوده‌ایم که برای ساخت فیلم‌های بزرگسال هزینه می‌کنند اما وقتی نام فیلم کودک و نوجوان مطرح می‌شود هیچ استقبالی از آن نمی‌شود و همین موضوع باعث شده تا به مرور حضور و تأثیرگذاری فیلم‌های کودک و نوجوان کمتر و کمرنگ شوند. تمام این عوامل زنجیروار به هم مرتبط و متصل هستند و اگر می‌خواهیم تولیدات فرهنگی و هنری در حوزه کودک و نوجوان به‌اصطلاح تکانی بخورد و تحولی صورت بگیرد باید به حال این موارد ذکر شده فکری کرد و چاره‌ای اندیشید.

از نظر شما چه مؤلفه‌هایی در سینمای کودک ما نقش اساسی دارند و کدامیک تأثیرش بیشتر است؟

سینمای کودک فقط تفریحی نیست. آموزشی هم هست. به‌نظر من در ضمن ایجاد هیجان‌های کودک و تخیل در همه ارکان سینمای کودک باید آموزش را هم چاشنی آن کنیم. باید بچه‌ها از فیلم‌های سینمایی چیز یاد بگیرند مثل خیلی از فیلم‌های مشابه خارجی.

شما از آن دسته هنرمندانی هستید که دغدغه تولید محتوا برای کودک و نوجوان را دارید و کارهایی در این زمینه تولید کرده‌اید. چه انگیزه‌ای باعث شده تا با وجود این همه مشکلات و موانع ترغیب شوید که در این حوزه فعالیت کنید؟

به شخصه دغدغه من کودک و نوجوان است که متأسفانه رها و فراموش شده‌اند و امروز فیلم‌هایی را تماشا می‌کنند که زیاد مناسب گروه سنی آنها نیست و می‌تواند روی تربیت و شخصیت فرزندان ما و آینده فرهنگی و اخلاقی جامعه ما اثر منفی و جبران‌ناپذیری بگذارد. در چنین شرایطی نیاز است که فیلم‌های خوب و با کیفیت برای کودکان ایرانی ساخته شود و لازم است تا سینما و تلویزیون هم حمایت کنند تا در این مسیر شکست نخوریم.

کاری هم در دست تولید دارید؟

هم‌اکنون مشغول تدوین فیلم سینمایی «شهر گربه‌های ۲» هستم که به‌زودی آماده می‌شود.

از بحث سینمای کودک و نوجوان که بگذریم شما در اغلب فیلم‌ها و سریال‌ها نقش شخصیت‌های مثبت را بازی می‌کنید و نقش‌هایی خاصی را ایفا کرده‌اید، اما به ناگهان در سریالی مانند «زخم‌کاری» در نقش منفی ظاهر شدید. به‌نظر شما این تفاوت نقش برای مخاطبی که پیش‌زمینه دیگری از جواد‌هاشمی در ذهنش دارد ایجاد تضاد نمی‌کند؟ خودتان این تضاد را چطور مدیریت می‌کنید تا برای مخاطب ایجاد حساسیت نکند؟

بازیگران زیادی هستند که هم در نقش منفی و هم در نقش مثبت بازی کرده‌اند. من هم اگرچه غالب نقش‌هایم مثبت است، اما با توجه به اینکه هر کسی می‌تواند در هر نقشی هنرنمایی کند و بازی در نقش منفی عیب و عار نیست و اشکالی هم ندارد، این بار در نقشی منفی ظاهر شدم و هدفم ایجاد حساسیت و تضاد برای مخاطب نبود. البته شاهد بودم که این موضوع بازتاب مناسبی در بین برخی از مخاطبان نداشت. به هرحال از آنجا که دوست ندارم مردم عزیزمان از من دلگیر شوند، سعی می‌کنم که به خواسته و سلیقه آنها احترام بگذارم.

شرایط به‌گونه‌ای است که در کنار فعالیت‌های هنری باید شغل دوم هم داشته باشیم تا بتوانیم گذران زندگی کنیم. من بسیاری از بازیگران و هنرمندان را می‌شناسم که برای امرار معاش مسافرکشی می‌کنند، اما کلاه و عینک می‌گذارند تا شناخته نشوند

شهر گربه‌ها

فیلم شهر گربه‌ها به کارگردانی و تهیه‌کنندگی سیدجواد هاشمی در سال ۹۸ساخته شد. این فیلم با برخورداری از فضایی موزیکال و شاد یکی از فیلم‌های پرطرفدار حوزه کودک و نوجوان به‌حساب می‌آید. در این فیلم مجموعه‌ای از بازیگران مشهور سینما ایفای نقش کرده‌اند و همین موضوع باعث شد تا این فیلم نه‌تنها مورد توجه کودکان و نوجوان قرار گیرد بلکه بزرگسالان هم از آن استقبال کنند.

تورنادو

فیلم «تورنادو» یکی دیگر از فیلم‌های حوزه کودک و نوجوان است که سیدجواد هاشمی نویسندگی، کارگردانی و تهیه‌کنندگی آن را برعهده داشته است. این فیلم فانتزی در سال ۹۷ وبانقش‌آفرینی بازیگران مطرحی مانند اکبر عبدی، کامران تفتی، بهنوش بختیاری، الناز حبیبی، ارسلان قاسمی، عباس جمشیدی، وحید نفرو... ساخته شد. فیلم تورنادو، چهارمین فیلم بلندسینمایی سیدجواد هاشمی در مقام کارگردان محسوب می‌شود.

آهوی پیشونی‌سفید

فیلم «آهوی پیشونی سفید» یک فیلم خانوادگی به نویسندگی و کارگردانی سیدجواد هاشمی است. این فیلم در مهرماه سال ۹۱ اکران و با استقبال خوب مردم مواجه شد. این فیلم نخستین اثر سینمایی سیدجواد هاشمی است و با خلق آن توانست تجربه خوبی را در حوزه کودکان و نوجوانان رقم بزند. یکی از ویژگی‌های شاخص این فیلم بهره‌مندی از شخصیت‌های قدیمی و معروف ایرانی از جمله خاله سوسکه و آقاموشه، آهوی پیشونی سفید و... در داستان آن است.

پیشونی سفید۲

یکی دیگر از فیلم‌های سیدجواد هاشمی در حوزه کودک و نوجوان فیلم «پیشونی سفید ۲» است که در سال ۹۶ساخته شد. در این فیلم سیدجواد هاشمی در کنار کارگردانی، نویسندگی و تهیه‌کنندگی آن را نیز برعهده دارد. در این فیلم بازیگرانی مانند ترلان پروانه، پژمان بازغی، لیلا اوتادی، محمدرضا شریفی‌نیا، ارسلان قاسمی و دیگر بازیگران مطرح ایفای نقش کرده‌اند. فیلم پیشونی سفید ۲در سال ۹۷در سینماها به اکران درآمد. این فیلم جزو فیلم‌های پرهزینه سینما قرار دارد.

پیشونی سفید۳

فیلم «پیشونی سفید ۳» فیلم دیگری از سیدجواد هاشمی در حوزه کودک و نوجوان است که کارگردانی، نویسندگی و تهیه‌کنندگی آن را برعهده دارد. این فیلم در ادامه فیلم پیشونی سفید ۲ساخته شده است. در این فیلم پژمان بازغی، لیلا اوتادی، ترلان پروانه، ارسلان قاسمی، محمدرضا شریفی‌نیا، سیدجواد هاشمی، امیر غفار منش، هومن حاجی عبداللهی، ساغر عزیزی و حسام نواب صفوی به هنرمندی پرداخته‌اند.

یادداشت

رسالتی سنگین‌تر از سیاسیون و والدین

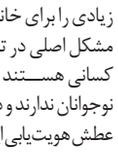

عیسی محمدی

البته هستند کارگردان‌ها و هنرمندانی که دغدغه ساخت محصولات و تولیدات هنری برای کودکان و نوجوانان را دارند. در حوزه انیمیشن‌ها هم که شاهدیم در این زمینه، ایرانی‌ها رشد خوبی داشته‌اند و حتی انیمه‌هایی که ساخته‌اند، رتبه‌ها و جوایز معتبر جهانی را هم کسب کرده است. اما با این حال، به‌نظر می‌رسد که محصولات تولید شده برای کودکان و نوجوانان، وضعیت مناسبی از حیث کمیت و کیفیت ندارد. جناب هاشمی در گفت‌وگویی که داشته‌اند البته دلایلی را ذکر کرده‌اند که حائز اهمیت است. باز هم در اینجا شاهدیم که نقش خانواده‌ها چقدر مهم است. متأسفانه گاه شاهدیم خانواده‌ها، حاضرند هزینه گزافی برای پفک و چیپس و خوراکی‌های نه چندان سالم و لباس و موارد غیرضروری دیگر صرف کنند، اما بخشی از این هزینه را برای محصولات فرهنگی مناسب کودکان و نوجوانان نکنند. این خیلی دردآور است که گاهی کارگردان‌ها و هنرمندانی هستند که می‌خواهند و علاقه‌مندند در حوزه کودک و نوجوان کار کنند، اما به واسطه مشکلات مالی ناشی از عدم‌استقبال خانواده‌ها از این محصولات، کم‌کم از این حوزه کنار می‌روند. اما نکته‌ای که در اینجا به‌شدت مورد توجه است، بی‌توجهی بیشتر به گروه سنی نوجوانان است. مسئله از اینجا آغاز می‌شود که حتی خود والدین هم قادر نیستند که با نوجوانان خود ارتباط درستی برقرار کنند. تنش و پارازیت‌های ارتباطی، نخستین چیزی است که در ارتباط والدین و نوجوانان به چشم می‌خورد. دلیلش هم عدم‌شناخت والدین از روحیات این گروه سنی است. حالا تصور کنید که این عدم‌شناخت، مضاعف شده و به حوزه هنرمندان و تهیه‌کنندگان آثار هنری هم سرایت می‌کند. یعنی شاهدیم حتی کسانی که می‌خواهند برای نوجوان‌ها فیلم و سریال و داستان و اثر نمایشی و محصولات دیگر بسازند، اساسا شناخت درستی از جهان و فضای این گروه‌های سنی نداشته و ندارند. گفته می‌شود که نوجوانی، مرحله‌گذار رشد فیزیکی و روانی آدمی از کودکی به جوانی است. ما شناخت کاملی از کودکی داریم و همچنین شناخت کاملی از جوانی. اما اینکه چه اتفاقاتی می‌افتد که این مرحله طی می‌شود و تغییرات زیستی و اجتماعی و روانشناختی و تغییر در جهان‌بینی نوجوان‌ها به چه ترتیب است، این را چندان نمی‌دانیم. یعنی نه اینکه اطلاعاتی در این زمینه وجود نداشته باشد. اتفاقا مطالعات زیادی در این زمینه صورت گرفته و شاهدیم که دانشمندان و پژوهشگران به یافته‌های خوبی رسیده‌اند. اما شوربختانه استفاده درستی از این یافته‌ها نمی‌بریم. جالب اینکه حتی ما شاید کمتر بدانیم که نوجوانی به دو گروه سنی جزئی‌تر نیز تقسیم می‌شود: نوجوانی اولیه و نوجوانی ثانویه. در اولی ما با گروه‌های سنی تا ۱۶ سال روبه‌رو هستیم. در دومی نیز از ۱۷ سال شروع شده و حتی گاهی تا ۲۰ سال هم ادامه پیدا می‌کند؛ که به ماجرای ادامه ماهیت نوجوانی و تغییرات این دوره در دوران پسانوجوانی و غالبا در پسران بازمی‌گردد. مسئله مهم‌تر بعدی هم، هویت‌یابی خاص در این دوره است که بیشتر نوجوان‌ها دنبال آن هستند. این هم همان مسئله‌ای است که شاهدیم مشکلاتی زیادی را برای خانواده‌ها ایجاد می‌کند. در واقع مشکل اصلی در تولیدات هنری خاص نوجوانان، کسانی هستند که در ابتدای امر شناختی از نوجوانان ندارند و در ادامه، اساسا قادر نیستند عطش هویت‌یابی این گروه‌های سنی را فرو بنشانند؛ چرا که غالبا خود اطلاعات کاملی از ماهیت انسان و جهان‌بینی و شناخت و... نداشته و قادر نیستند این موارد را به زبان ساده‌تر بیان کنند. حالا بگذریم که هنرمند نه‌تنها باید به زبان ساده این جور چیزها را بیان کند که حتی باید عنصر جذابیت را هم بدان‌ها بیفزاید. حالا متوجه می‌شوید که چرا تولیدات هنری در حوزه نوجوان‌ها اینقدر مشکل دارد؟ این در حالی است که نوجوان‌ها قدرت شکل‌پذیری سریع‌تری نسبت به کودکان و جوان‌ها نیز داشته و دارند و به‌راحتی می‌توان نکته‌های مهم زندگی را به آنها منتقل کرد. البته که در صداوسیمای خودمان شاهدیم که حتی شبکه‌ای برای نوجوانان هم ایجاد شده است البته که شاهدیم کتاب‌های خوبی برای این گروه‌ها منتشر می‌شود، البته که شاهدیم حتی گروه‌هایی از اندیشمندان و هنرمندان دارند با جدیت در این زمینه کار می‌کنند، اما قطعا اینها کافی نیستند. نوجوانان ما جمعیت زیادی را می‌سازند و اگر محصولات فرهنگی و هنری لازم برای آنها به اندازه کافی، از حیث کمیت و کیفیت تولید نشود، طبیعی‌ترین اتفاق آن است که درگیر با سریال‌ها و انیمه‌ها و بازی‌های خارجی شوند؛ که فرهنگی غیراز فرهنگ ما را به این عزیزان منتقل خواهند کرد. به واقع گمشده بزرگ این حوزه، در ابتدا شناخت هنرمندان و نویسندگان و اندیشمندان از روحیات این گروه‌های سنی است. دوم شناخت کامل‌تر این افراد از هویت و ماهیت انسان و فرهنگ و هنر است. و سوم اینکه این گروه‌ها باید بتوانند جذاب تولید کنند و جذاب سخن بگویند و جذاب، پیام‌ها را منتقل کنند. در غیراین صورت، اساسا تولید شدن و نشدن این جور محصولات مساوی خواهد بود. البته که کار بسیار سخت است؛ اما چاره‌ای هم نیست و باید به این سمت و سو رفت. نمی‌شود گروه‌های سنی نوجوان را به حال خود رها کرد؛ چرا که آنها به‌شدت کنجکاو و هویت‌طلب و آرمان‌جو هستند و ممکن است در این مسیر، جذب هر کسی و هر محصولی و هر ایده‌ای بشوند. وقتی هم که جذب شدند، بازگشت و اصلاح کار سختی خواهد بود. اینجاست که مسئولیت هنرمندان، حتی از سیاستمداران و روحانیان و والدین و... هم سخت‌تر می‌شود.